

Viera Švenková

Hra
O
perly

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Viera Švenková

HRA
O
PERLY

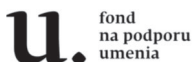

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Viera Švenková 2016
Cover design © Anna Chovanová 2016
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Kniha vznikla s podporou Literárneho fondu SR

a vychádza vďaka Fondu na podporu umenia

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Viera Švenková: Hra o perly
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač PM Turany
Vydanie prvé
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-922-0

HRA O PERLY

Vedel to oveľa skôr, ako držal v rukách papier s presne stanovenou diagnózou. Príznaky choroby ho ničili deň čo deň, a hoci s nimi zápasil, ako len vedel a vládol, nebolo tajomstvom, že táto cesta vedie, nech by sa človek akokoľvek zmietal, v ústrety koncu.

Nemohol to vymazať z pamäti, myslel na to ustavične, aj keď sedel pri pive, jazero pod ním sa trblietalo v slnku, hladinu krížili vodné bicykle a zdatní plavci, brázda za nimi sa pomaly rozplývala, až sa stratila a voda bola znova hladká ako zrkadlo.

Evička plávala pozdĺž brehu, s potešením sledoval pohyb ženského tela, tempá dobrej plavkyne, niekedy je telo múdrejšie ako hlava, svaly automaticky vykonávajú pohyb natrénovaný v minulosti, uchovaný kdesi na dne pamäti.

Toto si musím zapamätať, túto chvíľu si musím udržať v spomienkach, vravel si. Predvídal, čo ho čaká, raz sa bude utešovať pomyslením na oválne bratislavské jazero pod strmým brehom, na ktorom sa vyvaľujú naháči, vystavujú telá hrejivým lúčom, po hladine sa vznešene plavia labute, pri brehu sa čvachtajú kačky, čakajúce na kúsky chleba, čo im hádzu naradostené detičky.

S príchodom jesene sa všetko zhoršilo, Evičkina roztržitosť sa stupňovala. S obavami ju sledoval, hľadal spôsoby, ako by si hravou formou, ako malé dieťa, zapamätala jednotlivé úkony potrebné na zvládnutie každodenného života.

– Užila si lieky? – s obavou sa vypytoval, keď ju pre povinnosti nechal dlhší čas samu.

– Lieky? – tvárila sa, akoby o liekoch počula prvý raz. Pred odchodom ich nachystal do liekovky, tá bola teraz prázdna.

– Nevieť... si spomenúť... Nepamätám sa... ale môžem si ich dať teraz...

– V nijakom prípade! – rozčúlil sa. – Dvojitá dávka je škodlivejšia ako jedno vynechanie. Ak je liekovka prázdna, asi ich užila, hoci pri tom nebol, no azda ich len nehodila do koša!

Blížil sa termín nástupu do zamestnania, neplatené voľno, ktoré si vzal vzhľadom na manželkin zdravotný stav, sa pominulo, prišla jeseň, neostáva iné iba vziať ženu so sebou, ak ju nechce zničiť tým, že ju zverí nejakej spoľahlivej inštitúcii, odloží ako vec do ústavu.

Nie, spomenul si na slnkom zaliate jazero, na ženine akoby automatické tempá, ešte pláva, ešte môžeme byť spolu, ešte sú chvíle, keď vníma svet, to sú tie vzácne perly, o ktoré budem hrať!

Nevzdával sa, hoci tušil, aké komplikácie ho čakajú. Berlín, hlučné veľkomesto, kde si už získal slušné postavenie. Na klinike je šikovných chirurgov málo, žien, ktoré bojujú s príznakmi starnutia, pribúda, každá sa chce zbaviť ovsnutej kože pod očami, každá potrebuje vyplniť alebo odstrániť vrásky... Roboty je viac, ako klinika zvláda, služba trvá nekonečných dvanásť hodín.

Evička nemôže byť sama. Jedného dňa vyšla z ubytovne, stratila sa v neznámych uliciach. Trhal si vlasy, keby bol ostal v Bratislave, v centre, žena by trafila domov, v menšom meste by určite stretla známeho, čo by sa jej prihovril, po niekoľkých vetách by pochopil, o čo ide, a privolať by pomoc. No čo si počne stratená žena v cudzom svete, keď ani nerozumie, čo sa jej pýtajú, ak si ju vôbec niekto všimne?

V tú noc takmer ošedivel. Ako sa to k nej správam? Kedysi to bola pôvabná mladá zdravotná sestra v belasej uniforme a vo zvodnej bielej zásterke, šikovná mlado-manželka, starostlivá matka... Čo by na to povedala naša dcéra? V tej chvíli sa bál čo i len pomyslieť, že by jej mal referovať o tom, čo sa s matkou stalo. Zburcoval políciu, zúfalo lietal po meste, kým mu nadránom neoznámili, že

ženu našli, opis oblečenia sedí, je to ona, ktovie, akým čínom sa ocitla na železničnej stanici, celú noc presedela na lavičke a šemotila čosi o vlaku do Bratislavy.

Zo šoku sa dlho nevedel spamätať, ruky sa mu triasli, chirurgické zásahy by ohrozoval neistý, krivý rez, musel si vziať pár dní voľna. Prvá vec – nájsť schopnú opatrovatelku, ktorá Evičku nespustí z očí, dozrie na to, či jedla, či užila lieky, vyťahne ju na prechádzku... Nečakal, že sa situácia tak rýchlo zhorší, ničilo ho to, je to súboj s časom, a hoci vieme, že je vopred prehratý, netreba ho vzdávať. Ruky chirurga treba cvičiť, využiť každú vhodnú chvíľu, ešte aj vo výťahu, ak sa v ňom ocitol sám, zapieral sa prstami do steny, za každú cenu treba uchovať silu svalov, rýchlosť reakcie, presný odhad pohybu. No ani najsilnejšie ruky nemôžu zadržať čas.

Opatrovateľku našiel na odporúčanie priateľov, poslali mu ju bratislavskí známi. Žiadalo si to menšiu reorganizáciu, bolo treba zohnať nový byt, no zdalo sa, že problém zvládol. Je po zime, prichádza jar, Evička sa bude so spoločničkou denne dlhé hodiny prechádzať po parku, jej stav sa určite zlepší.

Opatrovateľka bola spoločenský typ, po večeroch vyťahla karty, čo povieť, dáme si partičku? Prečo nie, uvítal jej iniciatívu, ak sa do hry zapojí aj manželka... Evičkina tvár ožila, karty v ruke jej čosi hovorili, možno pripomínali detské hry. Dojímalo ho to. Moja malá! Pravda, hra za nič nestála, obaja predstierali, že nevidia, ako si pletie karty, nezvláda hru, no nejako zabili večer, ktorý sa končil pohárikom vína v spoločnosti celkom príťažlivej, životaschopnej ženy. Rýchlo však pochopil, o čo spoločničke ide, asi by nedbala pustiť sa do dobrodružstva. To ho našťvalo. Dočerta, čo si to dovoľuje? Ak je schopná očakávať, že muž v jeho psychickom rozpoležení by mohol nadväzovať sexuálne vzťahy s prvou ženou, ktorá je na dosah, vypovedá to o jej psychickom založení, je to potvora, ktorá si chce od života utrhnúť, čo sa dá. Môže sa taká osoba svedomito starať o pacientku? A vôbec, vie niečo o tom, čo sa v šťast-

nejších časoch ľudstva nazývalo láskou? Alebo je láska pre tento typ žien nič nehovoriace slovo, ktoré sa vyskytuje už len v starých románoch a na náhrobných kameňoch?

Sledoval, ako Evička na opatrovatelku reaguje, ale na nič neprišiel. Nevedel vniknúť do ich vzťahu, nemohol odhadnúť, či nepriateľská osoba jeho žene neubližuje. Keby si s ňou začal, mala by dôvod hoci odpraviť konkurentku na druhý svet. Pri tej myšlienke ho striaslo.

S podporou opatrovatelky, veľkej a silnej ženy, sa odvážil vytiahnuť Evičku na prechádzku. Pacientke môže pohyb jedine pomôcť. Vyčkal v dvojhodinovom rade pred vchodom do múzea, aby sa spoločne pozreli na dokonalú hlavu Nefertiti, v staroveku najkrajšej ženy sveta, kým sa jeho ešte vždy pekná manželka v sprievode opatrovatelky prechádzala po Múzejnom ostrove. Na svetové umelecké veľdielo však hľadela bez záujmu.

Inokedy zašli k budove parlamentu, obdivovali klasickú historickú budovu, nad ktorou sa týči sklená pologuľa, dielo moderného architekta.

– Pozri, Evička, – ukazoval na priezračnú kupolu, v ktorej sa pohybovali skupinky ľudí, filigránske postavičky stúpali do výšky alebo schádzali v opačnom smere, kráčali oblúkovitým chodníkom nadol, pri pohľade z diaľky pripomínali pohyb mravcov v mravenisku. – Pozri, sú tam ľudia, – pokúšal sa upozorniť ju vystrčeným prstom.

Pozrela naňho ako bezmocné dieťa, možno aj chcela pochopiť, čo jej hovorí, sledovala smer ukazováka, no kupola bola beznádejne ďaleko, ženin pohľad sa zastavil na konároch blízkeho stromu, ktoré sa jemne pohojďovali vo vetre. Bolo to čosi také, ako keď matka prstom ukazuje batolaťu na oblohu, aha, letí lietadlo, a ono, keďže mu slovo lietadlo nič nehovorí, iba so záujmom sleduje matkin vystrčený prst.

Pohladkal ju po líci a zachytil jej úsmev, záblesk bielych zubov odrážala ligotavá belosť perlového náhrdelníka, ktorý jej kedysi daroval k jubileu. Pripomenul si, ako sa darčeku tešila, ako ho žmolila v rukách, dotyk ozajstných perál

v dlani je celkom iný ako dotyk sklenených korálikov, umelých náhrad, priam cítiš, že sa dotýkaš čohosi, čo patrí do živej prírody, čo kedysi v mori skutočne žilo a rástlo.

O pár dní sa znova chystali na prechádzku, Evička už čakala v predsieni v šatách, ku ktorým zvyčajne nosila náhrdelník. Perleťou vykladaná dóza však bola prázdna.

– Asi ho stratila, – uzavrela opatrovateľka. – Kam by sa inak podel? Musel sa odopnúť, dakde spadnúť na zem, nebol priviazaný...

Veď hej, mohol, naozaj nebol priviazaný. No s rovnakou pravdepodobnosťou mohol zmiznúť vo vrecku opatrovateľky, zrejme aj ona hrá osudovú hru o perly.

Odfľahlo mu, keď sa s ňou lúčil, ďakoval za služby, vraciame sa domov, dal som výpoveď v zamestnaní, budem sa venovať pacientke, zvládnem to aj bez cudzej pomoci.

Prišlo leto, znova sa ocitol so ženou pri bratislavskom jazere. Už nevošla do vody, spomienky na minulé letá, ktoré trávili pri vode, pri blízkych moriach, sa vytratili. Aké to bývali dovolenky v tých dávnych časoch, keď boli mladí a zdraví, s akou hrdosťou sledovali na hladkej tyrkysovej hladine nádherné tempá mladučkej plavkyne – ich dcéry Evky. Je celá po mame, pevne stavaná, svaly tvarujú líniu tela, dobre formovaných nôh, na tvári večne prekvapený radostný úsmevček.

Teraz plával sám, po očku sledoval ženu na brehu, ako meravo sedí, pohrúžená sama do seba, nevníma okolie. Striasol zo seba vodu, ani sa nešiel sprchovať a prezliecť, aby ju nemusel nechať samu, urobil pár cvikov, aby preschol, až potom si k nej prisadol.

– Malá moja, – objal ju okolo pliec.

Oprela sa oňho ako kedysi, tvárou jej prebleskol úsmevček. Nepotrebuje kozmetické operácie, aj bez nich je krásna, udržala si čosi z mladického pôvabu. Je to jediná žena, na ktorej mu záleží. Okrem dcéry, pravda. Aj keď si nemožno zastierať, že spejeme ku koncu. Sám seba neoklamáš.

Rozvalil sa na ležadle, gniavený ťažobou tela i duše,

nad ním sa klenula obloha plná priezračných oblakov, zľahka pastelovo sfarbených zapadajúcim slnkom. Z neďalekého denného baru doliehala hlučná hudba, na parkete sa zvrátili osamelí tanečníci.

Zrazu akoby mu preskočilo.

– Nezatacujeme si? – uklonil sa pred Evičkou a chytil ju za ruku. Dala sa ťahať, ešte vždy sa usmievala.

Pevne ju zovrel v náručí a vykročil ako kedysi, na túto hudbu sa dá tancovať tango. Partnerka nezareagovala. Dala sa viesť, robila predpísané kroky ako zautomatizovaná bábka. Až v tej chvíli ho ako blesk omráčilo poznanie, rozsudok je konečný, niet odvolania. Až ho striaslo. Už je to tu. Telo bez duše.

Časť duše, časť vedomia, sa z vláčneho tela vytratila, vznáša sa neznámo kde, možno kdesi v inej dimenzii. Tam poletujú spomienky na ich prvú spoločnú službu v klinike, na noc, keď sa lekár a sestrička zblížili, na skromnú svadbu, na starosti s ubytovaním, na narodenie dcéry, ktorú vozili v kočiaku a neskôr sa im už motala pri nohách, možno si ktosi púšťa video nakrútené na dcérkinom maturitnom večierku. Dnes je z dievčiny vzorná lekárka, ako inak, kráča v otcových stopách, ide za úspechom, žije v zámorí, práca ju načisto pohlcuje. Nejde pritom o maličkosť, tu sa hrá o veľa, skúmajú sa bunkové štruktúry mozgu, ukazuje sa, že človek má kultúrne návyky natoľko vžitú, až mu prenikli do kostí, do génov, rojčí sa o možnostiach programovania, hľadajú sa spôsoby génovej terapie, taký výskum je hodný obete! No o tom, ako z človeka uniká časť duše, ako sa postupne stáva súčasťou biologického poľa, ktoré nás obklopuje, hoci ho veda nevie doložiť, má iné starosti, rieši záhady s temnou energiou a temnou hmotou, neurológovia veľa nevedia, zaregistrovali iba skromný poznatok, že v momente smrti je telo ľahšie o dvadsaťjeden miligramov, to je celá hmotnosť duše, ktorá opúšťa telesnú schránku, hoci lekár sa na takých pokusoch môže len pobaviť. No nájdú sa aj pacienti, ktorým čiastka duše akoby unikala z organizmu oveľa skôr, dlho pred termínom

konečného odchodu. Fyzické telo ešte funguje, ale zub času už uhrýza z vedomia, ostáva z neho čoraz menej, čoraz menej spomienok, pamäti, záznamov. Ako nezúčastnene sa Evička tvári, keď ich na prechádzke v meste pristaví bývalá kolegyňa, nasilu sa pripomína, vnucuje, pamätáš sa, Evi, roky sme pracovali spoločne, dni a noci vedľa seba, boli to veselé služby, koľko sme sa pri robote nasmiali!

Idie jeseň. Na svetoznámej klinike dal výpoveď, uchytil sa v rodnom meste ako obvodný lekár, stačí odpracovať pár hodín denne. Ako opatrovatelku najal starú známu zo susedstva, tá pred ním nebude krútiť zadkom a pri poháriku veľavravne naznačovať, čo žene plnej života chýba, tú možno len poľutovať, život je ťažký, nikomu sa neujde toľko, koľko by potreboval. Našťastie mu bola svojím spôsobom protivná, v duchu sa hral na mravokárcu, človeku už nestačí, že má zdravé údy, zdravé zmysly, zdravý rozum, vykašle sa na akési prikázania, aj keď ich Mojžiš kedysi dostal od najvyššej inštalácie. Sme len ľudia – to má byť ospravedlnenie?

Každý chytráči, ako vie. Voľakedy chytráčil aj pri kartách. Teraz nemôže hrať so ženou kanastu ani sedmu, prešli na detské hry, na čierneho Petra, ktorého Evička v jasnejších chvíľach ešte rozozná, hoci je to už len hra na hru, musí ťahať karty aj za ňu, dať jej vyhrávať. Teší sa jej úsmevčeku, ktorý ho očaril v mladosti, nech je len úsmevov čím viac, to sú tie chvíle, tie perly, ktoré zhromažďuje ako vášnivý zberateľ, to je jeho hra s osudom!

Každý deň najmenej trojhodinová prechádzka. Pod nohami šušti napadané lístie, pripomína časy detských objavov. Ako zvedavý chlapec rozpáral sestre bábiku, zaujímalo ho, čo je v plátennom vnútrajšku, všetci hovoria čosi o srdci, o črevách? Namiesto toho sa z brucha sypali piliny, bábikina keramická hlava sa naňho vyčítavo usmievala.

Zdvihol gaštan, podal ho žene. Neprítomne po ňom siahla, chvíľu ho ohmatávala, akoby listovala v pamäti, o čo vlastne ide. Po chvíli zbadala na zemi ďalší, prudko

sa zohla, sama ho zdvihla, na tvári mala celkom iný, radostný úsmev, tak sa vedela tešiť kedysi dávno, za mladých čias, no radosť vzápätí vystriedal úľak, kde to som a čo sa so mnou stalo?

Zachytil ten vydesený pohľad, kde to som a čo sa so mnou stalo, krátky záblesk prítomnosti ducha, v tej chvíli si naplno uvedomil milosrdenstvo ľudského sebazabudnutia, poslednú láskavosť, náladovú injekciu odchádzajúcej duši. Možno majú pravdu tí, čo nás utešujú, že duša je pole, nezničiteľné, pozemským zákonom nepodliehajúce pole, kde sme sa voľne vznášali pred narodením a kde sa rozplynieme po smrti. Čo o tom vie „všeliký rozum lidský“, aký veky spomínali v kostole?

No ešte žijeme. Ešte mám povinnosti. Hrám s osudom celkom nevinnú hru, vravel si, o gaštany, o perly, o chvíle, keď sa na okamih zdá, že je všetko ako kedysi, že manželka všetko, čo sa okolo nej deje, vníma, ibaže už ju to unavuje, už jej to nestojí za pozornosť.

– Volala naša Evka, – chcel ženu potešiť, – chystá sa, že na Vianoce príde, čoskoro nás navštívi...

– Čoskoro, – opakovala mechanicky s úsmevom bezbranného dieťaťa. – Čoskoro.

Nie čoskoro, nie, vzbúrila sa. Času dosť, nech sa vlečie, nech ešte potrvá, kým prídu sviatky, nech je aj pochmúrny jesenný deň čo najdlhší a každá minúta nech sa zdá nekonečná. Vedel, že tak aj bude, ibaže čoskoro sa začne iná hra, všežravý čas prinesie čierne chvíle utrpenia. No ešte žijeme, pomyslel si v množnom čísle. Ešte žijeme.

UČITEĽKA

Každý deň tá istá trasa. Polhodinová prechádzka z práce domov. Nohy poznajú každý kameň, no hlava blúdi, všetko, čo sa v nej za tie roky premlelo, je preč, ostáva len ťažoba. Nič neovplyvníš, nič nedosiahaš, prešľapuješ v kruhu ako skrotená veverica.

– Ako bolo? – pýta sa matka, vytrvalý spovedník. Milica sa zamotáva v klamstvách, ktoré majú vyznieť veselo, povzbudzujúco.

– Ako? Všetko v poriadku. Som hladná ako vlk. – Nedodá ako vždy: A bolí ma hlava.

Matkin podozrievavý pohľad, ak dcéra, odmala trpiaca nechutenstvom, odvádza reč na jedlo, niečo ju rozladilo, lepšie bude čušať. Chvíľu sa jej to darí, no nevydrží dlho. Pri televíznych správach spustí nárek nad úpadkom ľudstva, nad zlyhaním kultúry, svet sa podľa nej rúti do záhuby.

Ešte aj ty, trpí Milica. Nezačínaj, mám toho dosť. V škole dva znepríatelené tábory, svetoobčania a národovci, doma kázne o konci sveta.

Našťastie o večerný program mám postarané, treba vyhodnotiť vedomostné testy.

Sedí za počítačom dlho do noci, po testoch si pozrie za ujímavosti zo sveta. Prepadnú ju pochybnosti, dobre, novostí pribúda, už sa v nich prestávam orientovať. A čo žiaci? Valí sa na nich hora poznatkov, ako to zvládnú?

Cez prestávku sa zverí s pochybnosťami Igorovi. Večný optimista sa len usmeje: – Máme slobodu! Každý učiteľ môže učiť, čo uzná za vhodné, učebné plány sú len mapa, ktorá ukazuje smer, stačí, ak sa jej človek približne pridržia.

Milica zápasí s problémami, denne ju niečo zaskočí. Netreba sa drviť nepoužiteľné fakty, to len zaťažuje pamäť,

úprimne sa priznáva žiak. Nie hocijaký, ale Roman, úspešný jednotkár. Ak budem niekedy niečo z dejín literatúry potrebovať, nájdem si to v mobile! Všetko je na webe!

Milica premáha nervozitu, cez obed sa zverí s pochybnosťami Igorovi. Čo povieš, kolega? Možno sú učitelia zbytoční... Možno by mali žiakov skôr zabávať veselými historikami, aj takých bolo v dejinách dosť, ako ich presvedčať, že znalosti o predkoch, o ich obetavých životoch a práci, posilňujú vnútorný svet, robia z nás kultúrnejších ľudí...

– O tom sa dá pochybovať. Koľko je tu študovaných, a tej kultúry okolo seba veľa nevidím, – baví sa Igor. – Čo robíš večer?

Milicin pokus o dialóg si vykladá ako záujem o svoju vznešenú osobu.

– Opravujem testy, – ironizuje.

– Čo keby som ti pomohol? – optimista si nedá pokaziť náladu.

Mám problém s mužmi, uvedomí si Milica. Niekoľko nocí rozjýma, ako k tomu dospela, čo ju poznačilo. Jednoducho pohorela. Možno má na tom zásluhu matkina výchova, presvedčenie, že všetci muži sú rovnakí. Keď ich žena zaujme, pokochajú sa milou tváričkou, zvodnou postavou, usilujú sa dostať ju čím skôr do postele, nejaký čas ich to drží, no rýchlo sa unavia, potrebujú nové podnety, nové vábivé krivky, vzťahy, ktoré nestihol spútať snubný prstienok, sa rozsypú... Opustená žena sa cíti ako previnilec, nestihla si muža pripútať, ostane na ocot, bude z nej stará dievka, Milica už je stará dievka, a to je tá najhoršia kombinácia – zoctovatená dievka, a ešte k tomu učiteľka! To sú tie psychicky narušené osoby, ktoré učia matematiku, vŕšia sa na žiakoch, nikdy nič nepochopíte, lajdáci, nechce sa vám pohnúť mozgom, z triedy do triedy prechádzate len z milosti! Podaktoré sa celkom vzdali ambícií niečo žiakov naučiť, najmä ak žiak akékoľvek učenie odmieta, vychádzajú v ústrety ignorantom a z vyučovacích hodín

robia zábavný kabaret, keď už musíme tráviť toľké hodiny v ošarpanej školskej budove, kam chodili už naši rodičia, aspoň sa zasmejeme!

Polhodinová prechádzka, ktorú tak nástojčivo odporúčajú lekári, jej vždy pomôže, vyšumí jej z hlavy všetko, čo bolo v škole. Zeleň na sídlisku je už v rozpuku, kvitne orgován, z ihriska sa ozýva detský džavot. Z okna na prízemí doletí vôňa polievky. A sme doma.

Napokon, jediný človek, ktorý sa pokúša Milicine problémy pochopiť, je vlastná matka.

– Všetko záleží na prvých učiteľoch, – vzdychá. – Tých, čo učia v škôlke alebo v nižších triedach. Tí môžu detskú hlavu otvoriť, akoby odomknúť nejakým čarovným kľúčikom, alebo ju nechať napospas, zadbennú, to sa potom ťažko napráva.

– Čarovný kľúčik? Čo to má byť? Nejaká alchymia?

– Každý má svoje ťahy, – tajomne sa usmeje matka. – Odučíš pár desaťročí a prídeš na to. Správny ťah v správnom čase, v tom je celá veda.

Hovorí z nej dlhoročná skúsenosť. No či skúsenostné zistenia obstoja vo svetle nových vedeckých poznatkov? Matka sa ťažko pohybuje, celé dni posedáva pred televízorom, zachytí odborné diskusie pedagógov, sporí sa s nimi, nemá pravdu, kamarát, trocha práce deťom nezaškodí, voľakedy deti tvrdo pracovali, pomáhali rodičom, ak rodina chcela prežiť, ja som brigádovala už ako desaťročná, cez prázdniny sme chodili plieť burinu, záhradník platil päť korún na deň, a nezabilo nás to, naopak, naučili sme sa vytrvalosti. Dnes je vytrvalosť vzácna, každý sa ženie za rýchlym úspechom, čo aj podvediem, okradnem, hlavná vec, že sa bleskovo posuniem vyššie!

– Mama moja, ty si hotový pedagogický odborník, celý pedagogický ústav! – smeje sa Milica. Moja staromódna matička, aj meno mi dala také starosvetské, kde dnes stretneš Milicu – iba ak ide o dcéru milovníčky klasickej literatúry.

– Veď aj som nejaký odborník. Keď mám v klube dô-

chodcov prednášku o výchove, všetci si pochvaľujú. Za štyri desaťročia v škole sa na človeka niečo prilepí!

– Mala by si medzi nich chodiť častejšie, užívať si spoločnosť!

– Veď hej, spoločnosť seberovných. Na každej schôdzi postáť minútu ticha za niekoho, koho odniesol čas...

Ešte dobre, že je k dispozícii televízor. Milica robí matke spoločnosť, ponocuje. Ráno nie je schopná ísť do školy pešo, uháňa na autobus. Poteší ju, keď zbadá žiačku ponorenú do papierov. Ktosi sa ešte pokúša študovať, nájdu sa svetlé výnimky. Žiaci nájdu všetko na webe, starí berú rozumy z náučných televíznych programov.

Igor sa nevzdáva. – Prečo by sme si nemohli zájsť spolu na večeru? Troška pobesedovať, posúdiť situáciu? Podľa psychológov najväčší pôžitok, aký si človek môže dovoliť, je ľudské obcovanie! Musíš večne kysnúť doma?

Kysnúť! Aké hnusné slovo, uvedomuje si Milica.

– Prepáč, bolí ma hlava.

– Lahká pomoc. Uvarím ti mäťový čaj. Je známe, že mäta spoľahlivo vylieči každý hlavybôľ.

Čaj prekvapujúco zaberie. Alebo je to len Igorkov trik? Je to celkom milý chlapec. No dobre, posedenie v nejakom večernom bare ma nezabije, nejako to zvládnem, ale čo z toho? Ďalší vzťah bez perspektívy? Z Igorových vtipov vysvitá, že o perspektívu nestojí, život ponúka jedinú možnosť – tu a teraz, ber, alebo nechaj tak.

Niekoľko dní sa mu vyhýbala. Dočerta! Čo je so mnou? Prečo sa v noci budím, dlho sa prehadzujem, v hlave otravné myšlienky? Ešteže mám vedľa seba matku, rozčuľuje sa nad politikmi, nemajú šajnu o kultúre, akých mamľasov vychovala naša škola, to svet nevidel!

– Ale, mama, nevzrušuj sa, nemá to význam, život tých na seba sústredených namyslencov naučí, niečo preskáču a dozrejú.

– Isteže, všetci raz dozrieme. Len či už nebude neskoro... – podriemkava matka, a hoci prežíva všetko, čo sa deje na obrazovke, čoraz častejšie pri nej zaspáva. – Ach, Božičku,

– vzdychá. – Celý film prespím, a keď sa obriadim, umyjem a zaľahnem do postele, aj dve hodiny nie a nie zavrieť oka. Staroba je veľké potešenie!

Milicu zabudnuté slovo zaskočí. Už funguje len s ironickým podtextom? Som po materi, i ja nachádzam potešenie jedine v práci! V nej sa môžem realizovať!

Sústreďuje sa na referát o nových trendoch vo výučbe. Podklady, ktoré objaví na webe, ju neuspokoja. Staré známe zvetrané pravdy. Konečne má príležitosť povedať, čo si myslí. S deťmi sa prestalo pracovať, ľahko ich označíme za zaostalé alebo priveľmi živé, ak chceme, aby vydržali ticho obsedieť v lavici, napcháme do nich upokojujúce prípravky, máme v tom čisté svedomie? Pribúda autistov, osobitných škôl, ubúda vychovávateľov, dobrovoľníkov, ktorí sú ochotní pomáhať iným. A učebné osnovy? Písmenká, číslice! Namiesto toho, aby sme ich upozornili na okolitý svet, na to, že ktosi – kto bol zvedavé dieťa ako vy – vymyslel stôl, stoličku, práčku, fúrik, ktorý musel tlačiť, aj auto, v ktorom sa vozíme... Nebojme sa vymýšľať, v tom je celá veda!

Učiteľský kolektív prijal referát rozpačito.

– Sú to vôbec dokázané teórie? – pochybovala riaditeľka.

Milica poukázala na zoznam literatúry.

– Pchá! Novinové články! Pedagóg má vychádzať z overených znalostí, z kníh, ktoré píšú poprední európski odborníci a odporúčajú naše vedecké ústavy...

– Poprední odborníci nie sú vždy jednotní, – púšťa sa do sporu Milica. – Jedni tvrdia, že mládež treba učiť hrovou formou, vyvolať ich záujem, to v nich ostane na celý život, a ak ich to baví, k niečomu sa dopracujú, iní zasa zdôrazňujú, že ak žiačik poriadne zaberie, ak sa dva-tri roky drví, napríklad nejaký jazyk, angličtinu, alebo svedomito nacvičuje nejakú hudobnú skladbu, ak s vášnivým zaujatím robí čokoľvek, čo ho baví a čo si žiada dril, trénuje si tým mozog, bunky pracujú na vyššie obrátky, taký človek podáva po celý život vyšší rozumový výkon, lekári dokonca tvrdia, že ľudí, čo sa dobre učili, neohrozuje Alzheimer...

– Neoverené teórie! – uzavrie diskusiu riaditeľka. Zabláhožela kolegyniam, ktoré mali v poslednom čase meniny, na stole sa objaví skromné pohostenie a poháriky, pravda, len symbolicky, treba utužovať kolektív. Riaditeľke žiaria oči, do líc sa nahrnie mladistvý rumenec.

– Poznáte ten vtip? – ujíma sa slova Igor. Vysúka sériu vtipov o učiteľoch, ktorí sa držia hesla „Kým dýcham, rátam“, inak by z malých platov nevyžili, je to umenie vydržať od výplaty k výplate, no ani mizivé zdroje nám nezabránia pestovať spoľahlivé priateľstvo. Kto je ten priateľ? Jasné, že alkohol, ten človeka nikdy neopustí! Sme sólo kapry, plávame v alkohole! Inak by človek v tomto svete neprežil.

Riaditeľka neprotestuje, človeku v zodpovednej funkcii asi naozaj zavše pomôže pohárik.

A sme doma. Vyhovorila sa, že ju bolí hlava, a opustila rozjarenú spoločnosť. Oslava bude pokračovať v najbližšom bare. Zaujímavé, že milovník alkoholu uznáva aj mäťový čaj.

Matke sa prestala zdôverovať, aj bez Miliciných skúseností vyčíta školstvu všeličo, tie dnešné učiteľky, to len samá frizúra, samá paráda, ale hlavy prázdne! Milica kolegyne vždy bránila, nevieš si predstaviť, mamička, aká je to záťaž, zvládnuť náročné povolanie a udržiavať vzornú domácnosť, starší muži sú zvyknutí, že ich žena obsluhuje, to len mladšia generácia sa venuje aj detičkám, ak je muž príslušník mestskej inteligencie, povedzme zverolekár, ekonóm, nedajbože podnikateľ, tak je určite opilec a manželka má čo robiť, aby pred verejnou mienkou zahladila jeho prehrešky proti malomestským mravom, očakáva sa, že deti z učiteľských rodín sa budú učiť lepšie ako iné, predsa len, matka učiteľka... A aká náročná je aj obyčajná starostlivosť o seba, žena musí prísť do práce upravená, po každej stránke fit, dokonalý výzor, vlasy, nechty, oblečenie, obuv... A domácnosť ako zo škatuľky a vždy navarené... Ženy sa môžu rozkrájať! A ešte sa žiada samoštúdium, kultúrna úroveň! Kto to má zvládať?

Milá moja, krotila kedysi dcérin zápal matka, sú to

potvory! Keď nesú nákup, najdrahšie tovary trčia z kabely, nech každý vidí, že na to majú! Skutoční boháči si dajú pozor, aby nevyvolávali závišť, chudáci ju vedome živia, pozrite sa, aké mám auto, čo si môžem dovoliť! Medzi ženami je možno viac namyslenosti a závesti ako medzi mužmi! Len z nich nerob obetných baránkov, sú to mrchy!

Celý život sa s matkou na túto tému hádala, a zrazu začína preberať jej názory. Starnem? Octovatiem? Po čase budem ako matka, ktorá hodiny presedí na balkóne, sleduje ruch na detskom ihrisku pred domom a s privretými očami vzdychá: Je to tak, deti sú dar od Boha! Už podriemkava nielen pred televízorom, ale aj za bieleho dňa.

Milicu to znepokojuje. – Nemala by si zájsť za lekárkou? Zišlo by sa niečo na povzbudenie.

– Bola som u lekárky, – hlási matka po čase, keď Milica už aj zabudla, o čo ide. – Reku, pani doktorka, už dlho nariekam, že mi hlava akosi neslúži, zabúdam, a vy mi stále odporúčate iba lúštiť krížovky. V televízii dávali film o psovi, ktorý len spal a žral. Panička mu dala liek na zlepšenie pamäti, neverili by ste, čoskoro pobehol k dverám, krútil chvostíkom, vítal návštevu, po čase sa v parku rozbehol a doniesol hodenú paličku. Nemohli by ste mi predpísať ten liek? Predstav si, že mi ho predpísala a ešte kázala dať si každé ráno pohárik ostrého! Je to skutočne dobrá lekárka, chápe blížneho!

Na stole leží škatuľka liekov a fľaša koňaku. Koniec driemotám, začíname novú kapitolu.

Po čase matka ožije, hlása populárne teórie, treba zmeniť spôsob života, inak sa stravovať, inak uvažovať! Každú sobotu sa vyberie na trh, nakupuje zdraviu osožné potraviny, poobdivuje vystavený tovar.

– Keby si videla, čo je tam parády! Tých blúzok od výmyslu sveta! Jedna krajšia ako druhá, čipkové, vyšívané, zdobené ligotavými korálikmi, perličkami... A ani za ne veľa nepýtajú...

– To je tá lacná paráda, ktorou ohurujú žiačky, – neuvážene odporuje Milica.